

VIZIJOS. EILĖRAŠČIAI.

IŽANGA

Į žemę piktas vakaras atėjo,
Toks baisiai svetimas ir neramus,
O ten už lango blaškosi klajoklis vėjas
Ir lyg keleivis beldžias į duris.

Bet aš vidun jo niekad neįleisiu,
Duris užversiu dar toliau –
Aš pilnas nerimo, kažko pasilgęs baisiai,
Paskendęs vakaro rimty, mąstau

Apie šią žemę ir kalvas suartas,
Ir iš storų sienojų pastatytus šiuos namus,
Ir žmones einant iš kartos į kartą –
Tuos žmones jaunus, pranašius.

Menu jų vasaros auksinį derlių,
Gegužės mėnesio naktis brandžias,
Laukus, priėjus pjūčiai, grūdą berlių
Ir kuriančių žmonių kančias.

Tai plazda jie šio vakaro šešėliuos,
Ryškėja mostai ir galia
Ir pamažu atgimsta vėlei,
Atgimsta vėlei per mane...

[Šarnelė, 1939]

PIRMOJI

Kai išbundu vidunakty klaikiam ir ima širdį plakti,
O smilkiniais tiksint kančia,
Vėl pamiršti vaizdai lyg pelkių šviesos rudeninę naktį
Praeina pro mane.

Ir aš matau gimtinį šiaurės kelią
Į saule degančius namus...
Ten pats vidudienis. Mergaitė skambina pietums varpeliais,
O jų skambėjimas toks linksmas ir saldus.

Tokia tyla! Ji lyg kančios pribrendęs lašas
Į kaitrą sunkias pamažu.
O saulės spinduliai ant klevo lapų laša
Ir lyg medus nutyška ant šakų.

Bet vakaruos antai jau temsta skliautas,
Kažkur toli dundėjimus girdžiu.
Ateina vandenys ant medžių kritusių šviesų nuplauti
Ir atgaivint laukų.

Po orą vaikosi perkūnijos oželiai,
Ištiesę giedančius sparnus;
Gėlės taurėj miegojęs vėjas keliasi,
Ir ima medžiai bust.

Ir jau pirmi lašai šiušena lapais –
Gainioja viesulas liūtis sodrias.
O nuo stogų tartum mergaitės čiurkšlės plepa, –
Upeliai sriūva į valkas.

Melsvi žaibai vagoja skliautus, dunda debesys ir šniokščia žemė,
Ir nebaigia trenksmai aidėt...
Bet pamažėl prašvinta pašaliai sutemę,
Ir audros tyla tartum vandenu, išsekusi versmė.

Iš debesies suspindi saulė vėl, ir vyturėliai juokias.
Rasotom pievom atbrenda pavakarys;
Ir ežero melduos pablūdusios lakštutės suokia,
Ir garsina sodus strazdų daina skambi...

Greit vakaras. Iš lauko grįžta tėvas į namus, kiemu atbėga šunes,
O vakarienės dūmai iš raudono kamino jau driekias pažemiais,
Linguoja vėjas obelų viršūnėm,
Ir kryptančių langų stikluos jau paskutinės šviesos baigia žaist.

Ramu jau tėviškėj. Mėnulis pro klevus į kiemą žiūri;
Naktis graži ir dieviškai skaisti.
Tik pas mane tamsus vidunaktis, tik pelenuos maža ugnelė gūri,
Ir baisiai daužosi širdis.

[Kaunas, 1939]

TREČIOJI

Kai vieną rytą, eidamas pro seną ir apleistą sodą,
Per statinius vidur pasižiūrėjau,

Tenai virš tvenkinio praėjusios nakties šešėliai tingūs
Lyg paukščiai pašautais sparnais plazdėjo,
Ir vandenin palinkusios obels šakoj, matyt, seniai jau padžiauta skara
Pleveno ryto vėjui.

Kutai mirgėjo tarp baltų žiedų, kuriuos mieguistos bitės
Varpeliais tolimais dūzgeno...
Atsiminimai lyg iš ūkanų iškilo, pagalvojus,
Jog tai skara seniai jau mirusios senolės mano.

Aš pažvelgiau į tėviškės laukus, dar rytmečio tyloj paskendusius,
Kai jie prieš saulę tekančią suklaupę meldės tyliai,
Ir šviesiame regėjime mačiau jaunosios rūbuose senolę skaisčią
Iš seno sodo vienumos pakylant.
Jinai lengvučiais žingsniais pasikėlė eit per žemę kvepiančią,
Jos akys buvo skaisčios lyg kalnuos du ežerėliai gilūs.

Priėjo ji upelį ir ranka vandens pasėmė,
Šaltais šaltais lašais suvilgė kaktą, lūpas,
Paskui drąsiu mostu laukus palaimino
Ir vėl, pečius šilton skaron susupus,
Nuklydo ji tolyn, kur tolimam danguj du debesėliai
Balti balti lyg jūroj du maži laiveliai supos.

Dabar, kada einu pro seną, statiniais aptvertą sodą,
Kur tvenkinys niūrus, žaliais maurais užžėlęs,
Tenai, kur lyg tie paukščiai pašautais sparnais
Plevena praeities šešėliai, –
Aš vis matau, matau aš ją jaunosios rūbais.
Jinai lengvučiais žingsniais pro vartus išeina vėlei:
Jos akys tokios skaisčios mėlynos tarsi kalnuos du gilūs ežerėliai.

Dabar, kada širdis lyg tas keleivis, tyrų smėlyje suklupeš,
Kada svajonės lyg silpni drugeliai prieblandoj paklydę miršta, –
Dažnai jaučiu gaivinančius lašus ant lūpų lašant
Nuo jos į dangų iškeltų ekstazėj pirštų.

[Šarnelė, 1940]

KETVIRTOJI

I

Šiandien prisiminiau aš vieną nuotykį iš savo
bundančios vaikystės metą,
Tą tylų vasaros sekmadienį, keliavusį pro mus, –

Kai ašen ir senolė – dviese –
Palikę buvom saugot ir dabot namus.

Didžiajam kambariui, prie stalo, pievų, ežerų, pelkynų gėlėmis papuošto,
Iš didelių maldaknygių senolė meldėsi, atsidūsdama slapčia,
Ir ašen, supamoj kėdėj sėdėdamas,
Ilgai stebėjau saulės langą grindyse.

Laukuos girdėjau vasaros vidudienio kvėpavimą. –
Jaučiau, kaip jis ateina pas mane pro atviras duris
Ir lyg sapne matytos karalaitės pirštais
Lengvai paliečia kaktą, lūpas ir akis.

Tiktai staiga į mano langą krito paukščio išskėstų sparnų šešelis,
Pridengdamas man šviesų džiaugsmą ir svajas.
Aš suvirpėjau, puoliau prie senolės
Ir verkdamas kritau į jos rankas.

Patyrus mano nuotykį, senolė prašė nebeverkt,
Nušluostė ašaras ir pažadėjo gint mane
Nuo paukščio, kurs, atskrisdamas iš tolimos šalies,
pakirto spindulių pluoštus,
Sudarančius man šviesų saulės langą grindyse.

Ji sakė man, kad galime svajot, tikėt ir džiaugtis:
Yra pasauly tik jaunystė, saulė ir namai,
O tolimų, nežinomų kraštų klajūnai, tie erdvėj paklydę paukščiai,
Čia žemėj lankosi retai.

II

Praėjo daugel metų. Ir senolė mirė.
Neliko kambariui gėlių, neliko nė maldaknygių senų,
Ir širdyje skaistaus anų dienų tikėjimo
Neliko nė ženklų.

Nors kartais manyje suspindi saulės langas
Ir plečiasi lyg medis laisvėje aukštyn, platyn, –
Iš tolimų, nežinomų kraštų atklysta tas erdvių klajūnas paukštis
Ir meta didelių sparnų šešėlį mano džiaugsmo vidurinė.

Ir, kai nėra kur veido nevilty priglaust,
Aš skausmo išplėstom akim matau,
Kaip traukias nuo manęs vidudienis, kaip slenka jis į vakaro šalis,
Ir silpsta jo kadais linksmi skambėję žingsniai,
Ir šnabžda kaitroje pavytę žolės:

Jis niekad niekad šičia nebegrįš.

Ir aš matau, kaip bunda vakaras, slypėjęs miško pakraščiu šešėliuos,
Matau, kaip slenka jis per lygumas plačias,
Kaip motinos mirties šaltom kaulėtom rankom
Apglėbia mano darbo ir kančios dienas.

[Kaunas, 1940]

V

Kai išbundu nakties metu, girdžiu: lietus
plonom kojytėm vaikšto zyzdamas aplink namus.
Aš keliuos, einu prie lango.
Nieko nematau, tiktai girdžiu, kaip vėjo
blaškomas vanduo nuo medžių žemėn plūsta.

VI

Tai kalbėk, kalbėk, širdie, didžiu balsu
kalbėk, ką šnabžda išdidi fantazija.
Gal laimingas melas ir sumažins tavo skausmą.

VII

Štai praeinančio keleivio žingsniuos matos pavargimas.
Paukščio lėtame viršum vandens sparnų mojavime
žymu beviltiškas dausų ir saulės ilgesys.
Vasara jau baigias ir regėtis rudenio ženklų.
Greit poetai ims dainuoti melancholiškas dainas
apie spalvotų lapų šlamesį alėjose.

XII

Kartais ant manęs užtyška liūdesys
Lyg vanduo, kurs šoka nuo aukštų kaskadų.
Kaip galingos srovės plauna jis mane.
Rodos, jau neišlaikysiu
Ir, ateinančios bangos paplautas,
Pulsiu į putojančias gelmes.
Bet pirmiau pavargsta skausmas ir išsenka
liūdesys nei mano jėgos.
Pamažu nurimsta kurtinantis ūžesys,
Gelmės šviečiasi, vanduo nusenka iki kelių...
Aš matau, kaip veidroдинis, kaip ramus vandens
paviršius atmuša ryžtingą mano veidą.

XIII

Mėgstu aš sėdėt svajodamas prie neaprėpiamos platybės pelkių pakraščio.

Nepažįstami man paukščiai kyla iš balų ir skrenda nuo manęs tolyn.
Jie paklysta, išsidraiko danguje lyg mano juodos mintys. Pelkės kvepia.
Kažin koks svaiginantis ir slaptas tvaikas kyląs iš gelmių.
Negaliu jums pasakyti, kaip man patinka plačios,
neaprepiamos, bekraštės pelkės.

* * *

Ar liūdnesnio kas būti galėtų
Už likimą žmogaus šioj nakty?
Jo gimimas toks ilgas ir lėtas,
O mirtis – nelaukta ir staigi.

Šarnelė, 1943.III.18

RUDENS SONETAI

4

Ruduo. Jau ilgesio gėlė
Auksiniais lapų tonais žydi,
Kaip paskutinis vasaros sudie
Prieš atsiveikinimą didį.

O melsvuma dangaus švelni,
Liūdna kaip Dieviškasis Niekas,
Neradusioj kažko širdy
Kaip atminimas lieka.

Dabar kiekvienas daiktas
Nurodo Begalinį.
Kūrybos metas baigtas.

Lengviau pulsuoja jau visi šaltiniai...
Tik žydi ilgesio gėlė.
Ir vėjas dvelkia kvepiančiu sudie.

[Šarnelė, 1943.X.2]

7

Vidunaktį dažnai
Aš pabundu,
Kada keistai, keistai
Visuos namuos tylu,

Ir aš nebežinau,

Kas daros su manim,
Bet man kaskart sunkiau
Tokiom naktim

Išspręst gyvybės ir mirties lygtis
Su begale nežinomųjų.
Veltui aš laikiu: niekas man nepasakys,

Atėjęs iš erdvių giliųjų,
Kodėl kas nors yra? Kodėl aš pats esu
Didžiausia paslaptis visatos slėpinių?

[Šarnelė, 1943.X.17]

12

Savo sielą, alkaną kaip žvėrį,
Maitinu geriausiais žemės vaisiais:
Mokslu ir menu; tegu ji gėris
Spalvomis ir tonais įkvėptaisiais.

Leidžiu jai ištvirkėt ir atgailoti,
Užsivilkus aštrią ašutinę,
Bet aš negaliu niekuo pasotinti
Tos panteros, alkanos, laukinės.

Kūno narve ji nervingai vaikšto,
Amžinybės sau kaip grobio geisdama.
Ilgis saulės nužertųjų aikščių,

Kur gulėtų nemirtinga ir laisva,
Meilės šoky suktis su dievais kartu,
Trypiant žiedus anemonų geltonų.

[Šarnelė, 1943.X.17]

13

Mes nežinome kam, bet gyventi,
Kurti ir juoktis pasauly – puiku;
Nes ir tai, ką mes esam iškentę,
Vienąsyk prasiveržia džiaugsmu.

Mes nežinom kodėl, bet darbuotis
Per šešias įtempimo dienas
Tenka mums. Ir tada vainikuoti
Galim švęsti šventes prabangias.

Mes nežinome kaip, kuo būdu:
Bet vien ieškantį glosto švelniai
Po gilių abejonės naktų

Purpuriniai tiesos spinduliai,
Ir pro ašarų tyrus lašus
Šviečia aukštas ramybės dangus.

Šarnelė, 1943.XI.I

19

Ateik, naktie, ir būki mano mylima!
Ateik, pečius apskleidusi tamsiais plaukais,
Palikę vienu du pasaulyje tada,
Žavingomis svajonėmis galėsime žaist.

Pasekdamas tavos širdies plakimą lėtą,
Aš savo liūdesį neramų surimuosiu
Ir, skęsdamas gelmėję tavų akių žvaigždėtą,
Skaitysiu knygą ateities nežinomosios

Ir, tavo mistiniu grožiu apsisvaiginęs,
Klausydamas erdvių simfoninės lopšinės,
Užmigsiu lyg ant sužieduotinės krūtinės.

Ateik, naktie, ir būki mano mylima!
Ateik lengvu žingsniu, ritminga eisena,
Slaptų vestuvių guolinį džiaugsmą nešdama.

[Šarnelė, 1943.IX.21]

21

Mano siela šiandien sunkiai serga,
Degdama vienatvės liūdesio karščiu.
Aš nemoku jai palengvinti vargo,
Ką ji kliedi, aš suprasti negaliu.

Aš sekiau jai pasakas gražiausias,
Sugalvojau malonumų daug naujų,
O jos akys nežinia ko klausia,
Tokios liūdnos, net pažvelgti į jas baugu.

Ir pabūgęs, jog pamišusi kada
Nesuplėšytų į skiauteliu mane,

Kai ištroškus atsigert paprašė,

Padaviau jai taurę žudančių nuodų,
Bet, išsiurbus paskutinį lašą,
Ji sušuko: trokštu, duoki stipresnių!

[Šarnelė, 1943.XI.29]

25

Einu, bet nežinau, į kur nueisiu,
Ir gyvenu, bet palaidai ir be prasmės
Ragaudamas gyvenimą kaip vaisių
Ir vėl jį nešdamas kaip naštą ant peties.

Aš klausiau kunigų ir filosofų –
Atsakė jie, išdėstė viską išsamiai.
Bet man širdis ir šiandien lygiai sopa:
Kodėl pasaulis ir žmogus, ir visa tai?

Ir taip einu tolyn šio klausimo keliu
Po nežinios dangum, pavargusiu žingsniu.
Bet jei randu užsimiršimo smuklę pakely, –

Tai linksmas per dienas naktis puotauju,
Kol nuobodžio tarnai, rimtuoliai rūškani,
Vėl išmeta į klausimo kelius iš naujo.

[Šarnelė, 1943.XII.7]

ŽIEMOS SONETAI

2

Pasiilgau savo mylimos dukrytės,
Ji vadinasi Naktis,
Jos plaukučiai tamsūs, ant akių užkritę,
Kaspiniukais papuošti.

Mano kambarin jinai ateina tyliai,
Nusiteikusi rimtai...
– Tėte, – sako ji, – tave be galo myliu.
Tiek, – ir išskečia rankas. – Matai?

Pabučiavusi veidan,
Žiūri į mane. Staiga sušunka:
– Ką? Skaitysi knygą man?..

Mylimos dukrelės nematai?..
Ir, sumaišiusi knygas, pasprunka,
Krykšdama ir sukdamos linksmi.

[Šarnelė, 1943.XII.12]

3

Aš kadais šventai tikėjau meile –
Aš buvau tikėjimo kvailys,
Rast norėjau tokią pačią kvailę...
Aš kadais šventai tikėjau meile:
Pasaką nežemišką ir dailią...
Jos pažeisti niekas neišdrįs.
Aš kadais šventai tikėjau meile –
Aš buvau tikėjimo kvailys.

4

Aš dabar esu labai protingas –
Skeptiku pakrikštinau save.
Nors tikėjimo ir meilės stinga,
Aš dabar esu labai protingas,
Šalto liūdesio erdvėj sustingęs,
Ašarom ledinėm akyse,
Aš dabar esu labai protingas –
Skeptiku pakrikštinau save.

Šarnelė, 1943.XII.10

4

Aš buvau visada per daug rimtas,
Man patiko tik vandenys gilūs.
Buvo siela dažnai susikrimtus:
Savimi ir viskuo nusivylus.

Nepabūgęs gelmėn pasinerti
(Šito niekad lengvai nepamiršiu),
Iš gilių vandenų vieną kartą
Iškilau vėl į patį paviršių.

Vėl niekingi dalykai patinka,
Greit sudūžtančių stiklo žaislų
Ieško blizgančios akys aplinkui.

Vėl šiandien lengvapėdiškai myliu.

Nors tikrai, nemeluotai turiu
Sielą liūdną, skausmingą ir gilią.

[Šarnelė, 1943.XII.15]

7

Aš laimingas esu,
Laimingesnio pasaulio nėra.
Netikėkite mano skausmu,
Aš laimingas esu
Tarp nakties valandų
Svaigulingos kančios ugnyje...
Aš laimingas esu,
Laimingesnio pasaulio nėra.

Šarnelė, 1943.XII.17

8

Ubagas nupirktų dvarą
Surinktais per amžių pinigais,
Bet sėdėt prie tako gera...
Ubagas nupirktų dvarą,
Bet kvailysčių jis nedaro,
Te sau žmonės kalba, kas neleis:
Ubagas nupirktų dvarą
Surinktais per amžių pinigais.

9

Ponas plikas, gal tarnaut reikėtų?..
Tik neleidžia poniška garbė,
(Pasikeist su ubagu gal vietom?)
Ponas plikas, gal tarnaut reikėtų?..
(Ubagaudamas daugiau laimėtų...)
Bet išjuoktų žmonės, chamai tie!
Ponas plikas, gal tarnaut reikėtų?..
Tik neleidžia poniška garbė.

Šarnelė, 1943.XII.21

10

Amžinai tamsybėse paskendęs,
Aš pradėjau įžiūrėt kai ką:
Dievo žemėn pasiųstas balandis,
Amžinai tamsybėse paskendęs
Ir nematomas, mums neša gaudą:

Keturiasdešimt ketvirtais taika!
Amžinai tamsybėse paskendęs,
Aš pradėjau įžiūrėt kai ką.

Šarnelė, 1943.XII.21

9

Garsus Toreador, Mirtis baisioji,
Gyvenimo arenoj vaikšto išdidi
Ir pergalem naujom kasdien triumfuoja –
Jai turi pralaimėt sunkioj kovoje visi.

Ji rodo mums raudoną laimės skarą.
Mes puolam ją tartum įsiutę gyvuliai,
Kol aštrų durklą ji širdin suvaro,
Iš mūsų narso pasijuokus įžūliai.

Dievams žaidimas tas žiaurus patinka:
Aukštai susėdę danguose aplinkui,
Šauniam Toreador triukšmingai ploja

Ir gyvulių būrius kasdien naujus
Išleidžia per gyvenimo vartus. –
Težudo juos Toreador, Mirtis baisioji.

Šarnelė, 1944.I.4

21

Einu, sustoju ir klausaus:
Vidurnakčio metu laukuos
Tylu tarp žemės ir dangaus,
Tik aš su savimi kalbuos.

Aplink bekrastė tamsuma...
Taip gera vienišam nakty, –
Po kojų žemė mylima
Ir visa taip arti arti...

Nurieda ašaros per skruostus...
Tai džiaugsmo ašaros!.. Tai keista.
Jaučiuos laimingas ir paguostas,

Nors vienas, naktį ir apleistas,
Skausmu apsvaigęs, išėjau
Paklyst ir nebegrįžt daugiau...

Šarnelė, 1944.I.26

10

DON JUAN

Kaip poilsio šalies moters ieškojau žemėj.
Aš vergas nerimo sunkaus ir nuolatinio,
Ją vaizdavaus kaip versmę, kur paguodą semia
Klajūnai, neturį pastogės ir tėvynės.

O moterys! Jūs gundančios kaip miestai naktį,
Svaiginančių iliuzijų šviesoje paskendę,
Kur siela skuba nuodėmių džiaugsmu sudegti
Anapus žemės rūpesčių, vargų, negando.

Bet rytą: prieš akis tuščia, nurimus gatvė,
Šalia – paniekintos moters veidai išpurte,
Ir sielon grįžus kaip vagis urvan vienatvė...

O meilė begalinė, guodžianti, švelni,
Kaip pasakoj kadais giliai paskendę turtai,
Taip tolima! Taip nepasiekiamai toli!

Šarnelė, 1944.I.8

16

DON QUIJOTE

Ginklanešy! Išjokim į pasaulį dviese
Klajot, ieškoti nuotykių, pavojų įstabių,
Padėt likimo nuskriaustiems, kovot už tiesą
Ir damos vardą garsinti lig žemės pakraščiu.

Kai tik pasauly taurūs riteriai išnyko,
Įsigalėjo žemėj skriaudos, melas ir klasta,
Ir neteisybė paglemžė tiesos vainiką –
Todėl taisyti pasaulį mūsų pareiga šventa.

Už tai pelnysim šviesią atminimo garbę;
Ir Dulsinėjos palankumą reiškiančius žvilgsnius.
Taip pat galiu priminti kaip smulkmeną nesvarbią,

Kai užkariausim didelius pasaulyje plotus,
Jinai mane, sakysime, karaliū vainikuos,
O tu mažiausiai tapsi gubernatorium salos.

Šarnelė, 1944.I.20

17

ZANCHO PANZA

Jei druskinėj druskos būtų Jums, Senjore,
Sveiko proto truputis ir išmonė gera,
Rastumėt sau kitą amatą padorų
Ir nevyktumėt apgint tiesos, kurios nėra.

Kam į svetimas bėdas Jums kišti nosį:
Pataisyt pasaulio nepavyks Jums niekada.
Su malūnais ir fantazijom kovosim...
Pagaliau sakykite, kokia iš to nauda?

Dėl moters tiktai? Dėl moterų neverta:
Kekšės visos jos ir pilnos palaidumo.
Nekalčiausia Jums ant kaklo pasikartų

Užu pesą... Bet ir man galva suglumo!
Taip norėčiau tapti gubernatorium salos...
Jokit! Aš ant asilo jus seksiu iš paskos.

Šarnelė, 1944.I.20

18

DON KICHOTO IR SANČO PANSA POKALBIS

Don Kichotas: – Ar matai tu jojant raitelį keliu?
Sančo Pansa: – Taip! Ant asilo kažkas į mus artėja.
Don Kichotas: – Aš Mambrino šalmą spindintį regiu.
Sančo Pansa: – Aš tik vario lėkštę – įprastą skutėjui.

Don Kichotas: – Šalmą tuoj išsikovosime mūšy.
Sančo Pansa: – Dėl lėkštės neduosiu sau nuleisti kraujo.
Don Kichotas: – Pasitrauk iš kelio, jei širdis baili.
Sančo Pansa: – Taip, Senjore! Aš bailus, čia nieko naujo.

(Po mūšio, kuriame skutėjas pabėga, viską palikęs):

Don Kichotas: – Sančo Pansa, šalmas – didelis laimikis!
Sančo Pansa: – Bet skutėjo asilas taip pat nemenkas!
Don Kichotas: – Ne, tai grobis riteriams tauriems netikęs.

Sančo Pansa: – Bet ginklanešiams bailiems ir to užtenka.
Don Kichotas: – Sančo, būk teisingas ir įstatymo žmogus.
Sančo Pansa: – Malonybe, vien tik nugalėtojas teisus.

Šarnelė, 1944.I.20

24

Būk, gyvenime, man neteisingas,
Būk versmė patyrimų karčių
Ir sunkių pralaimėjimų ringas,
Iš kurio grįžčiau pilnas žaizdų, –

Bet būk didelis ir vienkartinis,
Pažymėtas didžiųjų kančių, –
Skausmo platumos – mano tėvynė:
Jas išplėsk begalybėn, meldžiu!

Sūkury nuolatinės kovos
Niekada palankiai nešypsoki
Ir nuo laimės laikyki atokiai.

Man neduoki draugų, mylimos –
Švelnumu jie mane pražudys –
Mirsiu aš, mirs kovos troškulys.

Šarnelė, 1944.II.10

25

Man neramu. Aš savo nerimą bandau
Išreikšti žodžiais ir poezijos vaizdais,
Bet neišreikštas nerimas nešt dar sunkiau –
Be žodžių man sunku, bet dar sunkiau su jais.

Žinau, kad vakar mintys niekad nebegrįš
Ir miręs jausmas antrą kartą nepabus,
Todėl ir skubinu, kad žody praeitis
Surastų rimų kryžiais ženklintus kapus.

Bet aš jau pavargau, ir mano nuotaika nupuolė,
Many viskas taip greitai miršta, kinta, bėga –
Gražiai palaidot praeitį ne mano jėgai;

Ir apsodint kapus poezijos neužmirštuolėm
Aš nebemoku, nebespėju, negaliu...
Ir man dažnai taip neramu, taip neramu.

Šarnelė, 1944.II.10

28

Norėčiau jums kaip knygą nuo pradžios atskleisti
Save ir visą perskaityti ištisai.
Bet mano knygos puslapiai taip išsisklaistę:
Jos galo ir pradžios neberandu patsai.

Negaila jos... Ji nuobodi kaip visos knygos,
Gyvenimo rašytos žmogiškon širdin,
Ir ką paaiškins tie periodai nelygūs,
Ta jų gaida, kaskart vis krintanti žemyn.

Bet kas gi aš esu?.. Jūs norite žinoti...
– Turbūt kažkoks keistų troškimų lydinys, –
Ne vienas, į mane pažvelgęs, pasakys.

Taip! Trokštu – nes esu gyvenimo besotis –
Gyvent, gyvent, visus kaskart mylėt labiau,
Galbūt ir dar ko nors... Argi aš pats žinau...

Šarnelė, 1944.II.13

29

Neatimki, Dieve, iš manęs klydimą teisės,
Noriu pats surasti tavo kelią.
Lig tavęs gal taip ir niekad neateisiu,
Bet aš trokštu pats patirt, kaip gelia

Klaidoje širdis... Aš baisiai noriu nusidėti
Ir palikti tuščią tavo rojų.
Tik patyręs nupuolimo vargą kietą,
Vėlei imsiu sekt patarimu tavuoju.

Kai sugrįšiu pas tave, koks džiaugsmas didis
Tėviškame tavo veide suspindės,
Tu sušuksi: – Grįžo štai sūnus paklydęs –

Ir ilgai, saldžiai priglausi prie širdies.
Bet dabar man duoki mano dalią – laisvės turtą,
Aš jau pats, aš pats bandysiu savo laimę kurti.

Šarnelė, 1944.II.14

31

O buvo metai, gyvenau kaip neregys,
Gyvenimui sakiau palenkęs galvą: Taip!
Buvau bevardis, savo veido neturįs,
Nei vieno žodžio nemokąs išstart savaip.

Bet kartą pabudau ir, didelėm akim
Save ir visą svieta niūriame fone
Staiga išvydęs, siaubo suspausta širdim
Tariau gyvenimo aklam žaidimui: Ne!

Nenoriu aš gyvent, jeigu neaišku,
Kodėl liūstu, verkiu, juokauju ir šypsaus;
Kodėl naktis ir Paukščių Takas ant dangaus,

O sieloj keistas noras išsiaiškint,
Kodėl gyvenimui aš trokštu tarti:
Taip! Ir visada tik šitaip, ne kitaip?

Šarnelė, 1944.II.17

34

Kiekvieną rytą mylima, praeidama pro mano langą,
Praverus jį, numesdavo ant stalo puokštę vasaros gėlių,
Kaip saulės ir pabudusių laukų pasveikinimą brangų, –
Ir, ilgu žvilgsniu pažiūrėjus į mane, nueidavo keliu.

O aš palikdavau sėdėt perdien tarp knygų pasislėpęs.
Tarp knygų, kambario niūriam šešėly, vyto gėlės ir širdis.
Sode krepštėjo paukščiai, dūzgė bitės ir šlamėjo liepos –
Tik aš sėdėjau susimąstęs, šlamesio ir paukščių negirdįs.

Bet vieną rytmetį prie mano lango nesustojo mylima,
Negrįžo paukščiai... Pajutau, kad vasara praėjo...
Susidrumstė širdis lyg vandenių paviršius bėgant vėjui.

Dabar, kai sėdžiu ir mėstau, lauke pasnigusi žiema...
Man šalta... Aš rausiuos tarp knygų... Kiek iš vasaros gėlių!
Suvytę jos. Ir žydinčios tarp jų surasti negaliu.

Šarnelė, 1944.II.21

37

B

Gyvenimas – tai geidžiamas apsigavimas!
O kaip norėčiau padaryti jį bekraštį

Ir juo keliauti kaip amžinasis piligrimas,
Ir niekad niekur kelio pabaigos nerasti!

Kaip gera jausti viltį, laimę ir paguodą,
Kaip išganinga, jų netekus, laukti ir kentėti!
Gyvenimas daug atima, bet dar daugiau jis duoda.
Gyvenimas naktis, bet jos skliautai žvaigždėti.

Galbūt jisai iliuzija, kuri vaidenas;
Gal nieko čia nėra, tik šiaip sau rodos,
Bet nebūties pirminis taškas juodas,

Išplitęs kerinčiais vaizdais, koks tyras menas!
Aš jį regiu ant savo sąmonės ekrano
Ir negaliu atsigėrėt, o Dieve mano!

Šarnelė, 1944.II.24

PAVASARIO SONETAI

1

Dideli ir monotoniški, ir abejingi
Upių vandenys tekėjimu masyvišku, plačiu
Liejasi per lygumas. Nuo jų šnerėjimo sultingo
Svaigsta žemė lyg moteris nuo mylimojo kuždesių.

Ir jos įsčius, juodas, supelijęs, išdraskytas,
Susimaišo su derlingu, atneštu dumbliu;
O paskui ateina šiltas, ūkanotas rytas,
Ir iš vandenų ir žemės dulkių sumišų

Gimsta vėl Pavasaris. Gražus kaip Dievas jaunas:
Jojo kūną pirmas kvepiantis lietus nuplauna
Ir pribarsto plaukus vos pražydusių žiedų.

Užsimetęs ant pečių plačiųjų skraistę žalią,
Eina jis per žemę. Jam žaibai nušviečia kelią,
Naktimis nupuldami iš debesų juodų.

Šarnelė, 1944.IV.14

3

Praeinančiam pasaulyje praeisiu,
Kasdien suduždamas, bet išdidus:

Mylėdamas skurdžiosios žemės vaisių
Ir moteris, ir saulę, ir sapnus.

Kaip svečias, pakviestas į šventę šviesią,
Aš paragausiu, vynas ar svaigus,
Aš tik gėlių spalvom pasigėrėsiu,
Savin giliai įkvėpsiu jų kvapus;

Ir mylimos nerūpestingą veidą
Lengvai palietęs pirštais virpančiais,
Triukšmingai muzikai aplinkui aidint

Ir atsisveikinęs mostu tik su svečiais,
Palikęs žiburius toliau jų šventei degti,
Išeisiu vienišas į amžinąją naktį.

Šarnelė, 1944.IV.20

VASAROS SONETAI

1

Atleisk, režisieriau, aš taip esu išsekęs...
Mane nuvargino kasdien vis rolės naujos.
Tu pažiūrėki: kokios mano tuščios ir negyvos akys,
Ir jau širdies seniai nebepasiekia kraujas.

Aš kažkada tikėjau rasti personažą,
Kuriuo galėčiau savo sielą išsakyti,
Bet ką radau, tebuvo gestai, mimikos ir žodžiai gražūs,
Ir tas betikslis, blaškymasis scenoje mažytėj.

Veltui, režisieriau, kažko vaidinime ieškojome...
Dabar aš eisiu ir vaidinsiu, rolės nepaskaitęs,
Ir paskutinėj scenoj taip suriksiu: „Mano siela mirė“,

Pratrūksiu tokiu širdį draskančiu raudojimu,
Kad ložėj kažin kur nualps išbalusi mergaitė
Ir salėje žiūrovai bus ilgai nuo išgąščio pastirę.

Šarnelė, 1944. VII. 13

2

Iš varginančio triukšmo, gatvių dulkinų ir saulės
Aš vėl grįžau į šešėliuotus, pamirštus namus,
Ir lyg spalvotas sapnas dar vaidenasi pasaulis,

Dar matos gatvėmis žmonių plaukimas neramus.

Aš sėdžiu, ugnyje burna, liguistai spindi akys...
Už sienos girdisi dainavimas kurtus, tylus
Jaunos sesers... Į langus atsimušdamos plaštakės
Gelsvais milteliais nuberia įtrūkusius stiklus.

Toli už lango pievom vaikšto saulė ir šešėliai,
O dar toliau ant kalno snaudžia ramūs tvenkiniai...
Užmik ir tu, širdie, kuri tiek liūdesio pakėlei,

Kurią praeivių smalsūs žvilgsniai įžeidė giliai...
Ant stalo miega pasmerktos mažytės lauko gėlės,
Už lango dūzgia medumi apsunkę bitės ir vabzdžiai.

Šarnelė, 1944.VII.14

PAVARGIMAS

Nepasisekęs eilėraštis

Mokėkime gyventi ir dūžtančiose formose

Aš taip skubėjau jau visada kažkur,
bet kartą... pavargau.
Atrodė, lyg laimėjimui pasaulin
būsiu aš atėjęs

Dar saulėn akys žvelgs ne kartą,
Tačiau ir ten jos ras dėmių...
Todėl norėtūsi visai
Be pėdsako išnykt, pražūt.

Aš nežinau, kodėl šiandien toks pavargimas
Sukaustė protą ir jausmus.
Ak, būki dar, nors dūžtančiose formose,
Pasauli, man prasmingas ir gražus.

Šarnelė, 1942.VII.6

* * *

Aš, dar tik įpusėjęs dvidešimt trečiuosius,

Jaučiuos pavargęs ir pasenęs Vakarų žmogus.

Iš visko aš seniai ironiškai juokiuosi,

Į nieką netikiu, esu atbukęs, nejautrus.

1944.II.25

Vytautas Mačernis, *Po ūkanotu nežinios dangum*, Vilnius: Vaga, 1990, p. 22, 23–24, 27–28, 29–30, 52, 55, 60–61, 67, 69, 73, 77, 79, 84–85, 96, 99–100, 103–104, 106, 109, 112, 120, 122, 131–132, 138, 140–141, 146, 149, 203, 211, 232.